

зацією та конкретизацією віктимологічної профілактики, орієнтованої на різні соціальні верстви, етнічні й територіальні групи населення.

Таким чином, можна говорити, що віктимологічна профілактика не може вирішити всіх проблем, але вона суттєво підвищує рівень попередження злочинів, через що в цілому профілактична діяльність виглядає логічно завершеною. Ігнорування віктимологічною профілактикою в боротьбі зі злочинністю виглядає, як незавершений процес. Виявлення осіб з підвищеною віктимністю, тобто потенційних жертв корисливо-насильницьких злочинів, здається доволі складним завданням, а визначення найбільш вразливих категорій осіб нам вважається реальним. Але умовою ефективності даного заходу, незалежно від рівня, виступає реальна картина криміналізації та віктимізації суспільства, в чому має допомогти оновлена система обліку та узагальнення інформації щодо соціально-демографічних, правових, психофізіологічних ознак, що характеризують особистість жертви даного виду злочину, а також інформація про місце та час злочину, характер та розмір заподіяної шкоди.

1. Шаповалов О. В. Криміногенні ризики сьогодення і шляхи профілактики віктимності населення / О. В. Шаповалов // Науковий вісник Київ. нац. ун-ту внутр. справ. – К., 2015. – № 5. – С. 118–122.

2. Кримінологічна віктимологія : навчальний посібник / Моїсєєв Є. М., Джужа О. М., Василевич В. В. та ін. ; за заг. ред. проф. О. М. Джужі – К. : Атіка, 2012. – 352 с

3. Майоров А. В. Концептуальные основы виктимологического противодействия преступности / А. В. Майоров. – Челябинск : ЮУрГУ, 2013. – 171 с.

4. Джужа А.О. Організація віктимологічної профілактики злочинів органів внутрішніх справ // Науковий вісник національної академії внутрішніх справ / 2013. – № 1. – с.161-167.

5. Мірошніченко Т.О. Загальна характеристика рівнів віктимологічної профілактики корисливо-насильницьких злочинів // Європейські перспективи / 2016. – № 2. – с.70-74.

Лонська Євгенія Василівна
курсант факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування ДДУВС

Науковий керівник –
викладач кафедри кримінального
процесу **Гаркуша А.Г.**

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТРИВАЛОСТІ ДОПИТУ

Актуальним на даний момент є питання пов'язане з процедурою допиту малолітньої або неповнолітньої особи а саме часу проведення даної дії. Це питання досліджували такі науковці, як: А. О. Шуліченко , І. С. Федотов, С. В. Тетюєв , О. В. Міщенко та інші.

Процесуальний порядок допиту неповнолітніх передбачений нормами Кримінального процесуального кодексу України (ст.ст. 226, 354, 490). Допит малолітньої або неповнолітньої особи не може продовжуватися без перерви понад одну годину, а загалом – понад дві години на день.[1]

Однак головною проблемою в допиті малолітніх або неповнолітніх осіб є визначення часу за який можливо максимально результативно і процесуально правильно допитати вище зазначених осіб. В законодавстві встановлено лише максимальний час допиту але не зазначено як діяти в ситуації коли під допит підпадає малолітня особа віком від 3 до 10 років. На мою думку для такої категорії осіб потрібен індивідуальний підхід і встановлення меншого часу допиту тому це спонукає мене до висновку, що норма кримінального процесуального закону, що регулює тривалість проведення допиту неповнолітніх, потребує особливо ретельної регламентації.

Допит осіб дошкільного віку від трьох до семи років в окремих випадках може мати місце, особливо в ситуації відсутності доказів, що вказують на особу злочинця. Такі особи можуть виступати у якості свідків, у більшості ж випадків в якості потерпілих у справах про статеві злочини, таких як розпусні дії, зґвалтування, гомосексуалізм. Допити осіб названої вікової категорії вимагають ретельної підготовки, запрошення в якості спеціаліста педагога або лікаря, ретельної консультації з останніми з приводу фізіологічного і психічного розвитку дитини, встановлення з ними психологічного контакту. Допит повинен відбуватися в дуже спокійній обстановці, допитуваний повинен бути підготовлений до розповіді про подію злочину бесідою на абстрактні теми. Складність допиту полягає в обранні питань, які повинні бути сформульовані стисло, в доступній формі, що виключає малозрозумілі і тим більше юридичні терміни, такі як «потерпілий», «злочинець», «обвинувачений» і т. ін. Слід зазначити необхідність достатньо обережною постановки запитань у формі, що виключає навіювання. Останнє найчастіше пов'язане із з'ясуванням словесного портрета злочинців, їх кількості, вироблених дій. В процесі допиту, який повинен відбуватися досить нетривалий час, слідчий повинен постійно консультиватися з педагогом з приводу стану допитуваного, передаючи ініціативу допиту в окремих випадках учителю, якому простіше встановити контакт і оперувати термінологією, близькою дитині за характером його вікового розвитку.

Вікова група від одинадцяти до п'ятнадцяти років — підлітки — володіє властивими особливостями розвитку психологічними характеристиками. До них передусім відноситься прагнення до самостійності в прийнятті рішень і в оцінках дій і подій, для них характерно упертість, небажання підкорятися волевим рішенням інших осіб, особливо батьків або близьких, які в цей період нерідко втрачають для них роль лідера або людини, послух якого є обов'язковим і безумовним. На цьому ґрунті в сім'ї нерідко виникають конфлікти, не в силах усунути які, підлітки йдуть з дому, їдуть з метою набуття свободи, яка є для них привабливою і романтичною. Разом з тим для цього

віку характерне наслідування дорослим (саме в цей період починається куріння і вживання наркотиків як демонстрація своєї дорослості і зрілості), їх відрізняє самовпевненість і завищене самолюбство, як спотворене уявлення про своєї соціальної значимості і незалежності. Починається статеве дозрівання супроводжується неврівноваженістю психічних процесів — підлітки стають різкими і грубими у відносинах з оточуючими і поряд з цим надзвичайно чутливими до зауважень. Окремі з них відрізняються великою ранимістю, неправильною оцінкою відносин оточуючих, у всьому бачать прагнення останніх образити і принизити їх гідність. У зв'язку з формуванням особистості, стремлінням до соціальної та психологічної значущості, неврівноваженістю психічних процесів підлітки характеризуються недостатньою твердістю волі і тому легко піддаються впливу осіб з сильною волею, серед яких можуть бути як неповнолітні старшого шкільного віку, так і дорослі.

Аналізуючи рекомендації, що містяться в юридичній літературі стосовно тривалості допиту неповнолітніх осіб, одержали таку інформацію, а саме: у більшості випадків продуктивно надавати показання неповнолітні молодших вікових груп можуть від 15–20 хвилин, зокрема, це стосується допитуваних 3–5 років; 5–7-річні неповнолітні — близько 20–25 хвилин; 7–10-річні — від 25 до 35 хвилин. Якщо допитуючий за цей час не встигає з'ясувати питання, що його цікавлять, бажано зробити перерву. Після двох періодів допиту продуктивність інтелектуальної діяльності неповнолітніх знижується[2].

І. С. Федотов вважає, що тривалість допиту малолітніх не повинна перевищувати півтори години[3]. Що має досить таки логічне та підтвержене судження психологами та дитячими лікарями.

Стосовно неповнолітніх на мою думку також потрібно внести зміни в законодавство тому, що організм цієї категорії осіб ще не в змозі сприймати і обробляти в продовж тривалого часу великий обсяг запитань. Тому я вважаю, що потрібно зменшити максимальний час безперервного допиту неповнолітнього але за для збільшення результативності збільшити тривалість допиту загалом за добу.

Науковець О. В. Міщенко вважає, що допит неповнолітнього обвинуваченого не може тривати понад 40 хвилин без перерви, а загальна тривалість допиту — більше чотирьох годин у день, оскільки неповнолітній не здатний утримувати увагу більше 40–45 хвилин[4].

С. В. Тетюєв вважає за доцільне обмежити тривалість допиту неповнолітніх без перерви максимум однією годиною. При цьому, на думку автора, у випадках стомлення неповнолітнього допит має бути перерваний до закінчення часу, що відведений законом на проведення даної слідчої дії. Мається на увазі й загальний час, протягом якого може тривати допит, і час допиту без перерви.[5].

І.А. Макоренко зазначає, що тривалі допиту неповнолітніх взагалі недопустимі, оскільки вони можуть викликати стресові стани та стани байдужості до того, що відбувається, а це, у свою чергу, призведе до замкнутості непов-

нолітнього допитуваного та самообмови[6, 62с.]

Виходячи з вищевикладеної інформації можна зробити висновок, що наше кримінальне процесуальне законодавство потребує внесення певних змін в деякі аспекти здійснення допиту малолітніх або неповнолітніх осіб зокрема час допиту спираючись на вікові особливості даних осіб. Адже залишивши без уваги зміни в даному інституті можуть призвести до порушення дитячої психіки та як наслідок в подальшому поява у цієї категорії осіб агресії, що виллється в прояви неповнолітньої злочинності.

1. Кримінально-процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI.
2. Коченов М. М. Психология допроса малолетних свидетелей : метод. пособие / М. М. Коченов, Н. Р. Осипова. – М. : ВИ по ИП и РМПП, 1984. – С. 27–28.
3. Федотов И. С. Особенности проведения допроса малолетнего потерпевшего от насильственного преступления / И. С. Федотов // *Несовершеннолетние: социально-правовые проблемы теории и практики* : науч. ст. и материалы Всерос. «круглого стола», провед. на базе юрид. клиники Воронеж. ин-та МВД России. – Воронеж : Воронеж. ин-т МВД России, 2007. – Вып. 3. – С. 135
4. Мищенко Е. В. Процессуальные и психологические особенности допроса несовершеннолетних обвиняемых / Е. В. Мищенко // *Вестн. Оренбург. гос. ун-та.* – 2005. – № 3. – С. 142.
5. Тетюев С. В. Использование педагогических и психологических знаний в производстве по уголовным делам с участием несовершеннолетних : монография / С. В. Тетюев ; под ред. А. В. Кудрявцевой. – М. : Юрлитинформ, 2009. – С. 158.
6. Макаренко И.А. Система тактических приёмов допроса несовершеннолетнего обвиняемого с учётом следственных ситуаций и психологических свойств допрашиваемого: дис. канд.юрид.наук.: «Уголовный процесс; криминалистика; оперативно-розыскная деятельность»/ И.А.Макаренко. М.:РГБ, 2003 -221с.

Мищенко Аліна Володимирівна
студентка юридичного факультету ДДУВС

Науковий керівник –
доцент кафедри кримінально-правових
дисциплін, к.ю.н. **Хорошун О.В.**

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ

У сучасних умовах проблематика вивчення особи злочинця у будь-якій сфері кримінологічних досліджень все більше набуває актуальності, а самі дослідники дуже активно звертаються до даних, які характеризують осіб, що вчиняють окремі види злочинних діянь. Такий інтерес, очевидно, викликаний особистим характером вибору людиною тієї чи іншої моделі поведінки (злочинної або правослухняної). З огляду на це, дані, які характеризують злочинців, становлять неабиякий інтерес для розробки окремих заходів